

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

БАЙКИ

2–4 класи

- Зарубіжна байка
- Давня українська байка
- Сучасна українська байка

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 373.3
ББК 84(4)–7
Л 64

**Літературне читання. Байки : 2–4 кл. : навчальний по-
Л 64 сібник / упоряд. Н.О. Будна, В.І. Паронова. — Тернопіль :
Навчальна книга – Богдан, 2016. — 96 с.**

ISBN 978-966-10-4520-9

До книжки увійшли кращі байки зарубіжних та українських авторів, які жили і творили в різні часи. Сюжети байок вчать розрізняти добро і зло, розпізнавати приховані мотиви вчинків інших людей та замислюватися над власними словами і вчинками.

Для учнів 2–4 класів.

**УДК 373.3
ББК 84(4)–7**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Байки

2–4 класи

Упорядники:

**БУДНА Наталя Олександрівна
ПАРОНОВА Віра Іванівна**

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Любов Левчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Галини Телев'як*
Технічний редактор *Неля Домарецька*

Підписано до друку 25.05.2016. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 5,58. Умовн. фарбо-відб. 5,58.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com   www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-4520-9

© Навчальна книга — Богдан, 2016

Зарубіжна

байка

☞ ЕЗОП ☞
(VI ст. до н.е.)

МУРАШКИ І ЦИКАДА

Мурашки взимку сушили на сонці вогке збіжжя, коли до них підійшла голодна Цикада й попросила, щоб їй дали їсти. Тоді вони спитали її, чому вона не заготувала собі харчів улітку, а вона їм: “Мені все було ніколи, я співала”. На це Мурашки, сміючись, відповіли: “Якщо ти співала влітку, то потанцюй узимку”.

Не слід зневажати нічого, щоб згодом не довелося шкодувати.

Переклад А. Білецького

ХЛІБОРОБ І ЗМІЯ

Хлібороб узимку знайшов задубілу від холоду Змію, пожалів її і поклав за пазуху. Змія відігрілася, опритомніла і вкусила свого благодійника. Хлібороб, умираючи, сказав: “Страждаю по заслугі, бо пожалів гадину”.

Байка доводить, що негідники не змінюють своєї вдачі навіть тоді, коли їм роблять найбільше добро.

Переклад Ю. Мушака

КРУК І ЛИСИЦЯ

Крук украв кусок м'яса і сів на якесь дерево. Побачила це Лисиця й захотіла відібрати м'ясо. Вона стала перед Круком і почала вихвалити його велич і красу, кажучи, що йому найбільше з усіх годилося б царювати над птахами, і це сталося б напевно, коли б він мав голос. Крук хотів похвалитися, що в нього є голос, закрикав і випустив м'ясо. Лисиця підбігла, вхопила м'ясо і сказала: “О, Круче, коли б ти мав також розум, тобі більше не бракувало б нічого, щоб стати царем”.

Ця байка стосується нерозумної людини.

Переклад Ю. Мушака

ХЛІБОРОБ І ЙОГО ДІТИ

Хлібороб, відчувши, що скоро помре, вирішив навчити своїх дітей добре обробляти землю. От він покликав їх і сказав: “Діти, в одному з моїх виноградників закопано скарб”.

Після його смерті діти взялися за лемеші та мотики і скопали все поле, але так і не знайшли скарбу. Зате врожай з виноградників був в декілька разів більший.

Байка доводить, що скарб для людей — це набуте працею.

Переклад Ю. Мушака

ПАСТУХ-ЖАРТІВНИК

Колись та десь був собі пастух, пас у горах вівці. Одного дня він геть знудився біля овець і йому схотілося вигадати якусь забавку.

Думав, думав — і надумав. Став на великий камінь і закричав:

— Вовки! Вовки! Рятуйте!

Почули його інші пастухи та кинулися шодуху на крик.

— Де вони? — питали в хлопця.

— Хто? — здивувався пастух, що сидів собі спокійно на камені.

— Та вовки ж! Де ти їх бачив? Кажі швидше!

Але пастух зареготав:

— Ха, ха, ха! Ха, ха, ха! Невже ви й справді повірили, що вовки?

То ж я хотів тільки налякати вас та пожартувати!

— Добрий мені жарт! — гнівно промовив один пастух.

— Батогом би тебе почастувати, щоб сам так побігав! — докинув другий.

І пастухи подалися до своїх овець.

А хлопець дуже стішився зі своєї витівки і сміявся з недотеп.

За кілька днів хлопець, пасучи вівці, знову закричав:

— Вовки! Вовки! Рятуйте!

Пастухи зачули крик та й кажуть один одному:

— Може, він знову жартує?

— А коли ні?

— Ну, то біжімо!

І щосили кинулись бігти. А, прибігши, побачили — хлопець заходить ся сміхом.

Пастухи розгнівалися не на жарт, але нічого не сказали і мовчки повернулися до своїх овець.

Минув якийсь час. Одного разу сидів пастух під деревом біля багаття і раптом, глянувши на отару, завмер із жаху. Величезний вовцюга, вишкіривши зуби, мчав просто на овець.

— Вовк! Вовк! Рятуйте! — закричав він.

А пастухи, зачувши крик, засміялися:

— Чуєте цього брехуна?

— Знову жартує, але нема дурних.

А пастух не вгавав:

— Вовк! Рятуйте! Справді вовк! Мерщій біжіть, бо овець пороздирає!

Ніхто не поспішив хлопцеві на допомогу.

А вовк роздер кілька овець та й зник у лісі.

Відтоді пастух затямив: коли хочеш, аби тобі вірили, — ніколи не кажи неправди.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ДВОЄ ПРИЯТЕЛІВ І ВЕДМІДЬ

Двом приятелям випало одного разу йти вкупі з села до міста. Дорога пролягала через густий ліс.

Раптом звідки не візьметься ведмідь. Один з приятелів, ледь його забачивши, кинувся до високого дерева і вмить видерся під самісінький вершок. Він знав — ведмідь високо не вилізе.

Другий ішов трохи позаду й розглядався по боках. А коли помітив звіра, було вже пізно. І чоловік упав додолу та прикинувся неживим, бо знав — ведмідь ніколи не чіпає мертвого.

Обнюхав його ведмідь, бачить — не дихає, то й подумав, що мертвий. Ведмідь подався своєю дорогою.

Підвівся чоловік, нажаханий, блідий, не вірячи самому собі, що врятувався від ведмежих обіймів.

А приятель усе те бачив з дерева і, коли оговтався, зліз із дерева, підійшов та й каже:

— Коли б ти знав, як злякався я за тебе! Ну, а тепер розкажи, що тобі шептав на вухо бурмило, коли нахилився до тебе? Цікаво послухати!

— Сказав, щоб я ніколи не ходив нікуди з приятелями, які в скруту кидають мене самого і чимдуж тікають, рятуючи власну шкуру. І він має слухність, бо друзі пізнаються в біді.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

БАРАН І СОБАКИ

Жив собі на схилі високої гори вівчар зі своїми вівцями та собаками. Отара паслася на зеленій траві, собаки гралися в дружному гурті, а господар тільки походжав поміж ними, наспівуючи пісень.

І лиш один поміж усіх був невдоволений — найстарший і найдужчий баран.

Вибрав він час, коли господар спочивав під деревом, підійшов до нього та й каже:

— Чоловіче добрий, я на тебе дуже ображений.

— А то чому?

— Не тільки я. Вся наша отара — теж. Ми, вівці, даємо тобі вовну, молоко, ягнят. Маєш ти з нас добрий пожиток. А як нам віддячуєш? Ніяк. Все, що ми їмо, дарує нам земля, а не ти. А ти тільки те й робиш, що пестиш своїх собак, з яких нема тобі ніякої користі. Так їх доглядаєш, немов то вони тебе годують.

Знітився чоловік і став гадати, що відповісти. Великий пес, що сидів неподалік і чув розмову, стрибнув до барана і вигукнув:

— Схаменися, баране! Та поміркуй лишень: ми стережемо вас, овець, удень і вночі; тільки тому ви не боїтесь злодіїв і вовків. Вовки тільки-но вас зачують, одразу нападуть, і ніхто з усієї отари не врятується. Правду я кажу чи ні?

Баран похилив голову.

— Правду, — відказав тихо. — Даруй мені, любий друже, я говорю нерозумно. І ти, господарю, забудь мої слова. Ти добре робиш, що так пильнуєш собак, бо вони нас бережуть. Тепер я уже не позаздрю, хоч би як ти їх пестив.

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ДВА ЦАПИКИ

Текла зеленою долиною жвава синя річечка. Через неї було перекинуто вузеньку кладку.

На тій кладочці зустрілися одного погожого дня два цапики. Один — біленький, а другий — рудий.

Отож як зустрілися вони на кладці, білий цапик і каже гречно:

— День добрий. Будь ласка, біжи назад, дай мені перейти, а потім і ти перейдеш.

— День добрий, — відповідає рудий, — але я не збагну, чому мушу вертатися я, а не ти.

— Бо я перший ступив на кладку...

— Ні, то я перший! Ти ще тільки підходив, коли я був уже на кладці. Повертай назад!

— Не поверну!

— І я не поверну!

Трах-тара-рах!

Зійшлися цапики посеред кладки, пхнули один одного рогами раз, другий, та й ... шубовсть у воду! Добре, що вміли плавати, то врятувалися. А якби не вміли?..

Переказ П. Цімікалі

Переклад з новогрецької В. Забаштанського, А. Чердаклі

ЛИСИЦЯ Й ЖУРАВЕЛЬ

Одного ранку бігла лісом лисиця — несла до своєї нори велику курку. Дорогою їй зустрівся журавель.

— Добридень, лисичко, — привітався він. — Чудова в тебе курка!

— Оце ж я й думаю зварити юшку! — сказала лисиця.

— Такої юшки скуштуєш, — мовив він, — вік згадуватимеш!

— То чом би тобі не прийти до мене? Разом поїмо, — люб'язно запропонувала лисиця.

— А що! З охотою!

Опівдні журавель прийшов. І так йому хотілося їсти! У нього аж очі заблищали від радості, коли він побачив накритий стіл.

Лисиця весело усміхнулася, взяла маленьку мисочку, налила в неї юшки й поставила на стіл.

— Сідай, любий журавлику, призволяйся, — сказала вона.

Журавель сів до столу, ткнув свій довгий ніс у маленьку мисочку й спробував скуштувати юшки. Але нічого не вийшло. Він спробував ще раз, і знову марно — не зміг ковтнути ні крапельки.

А лисиця тим часом хутенько хлебтала язиком юшку, аж мружилася від задоволення:

— Смачна юшка! Чому ти не їси?

— Та я їм, — відповів бідолашний журавель.

Невдовзі лисиця виїла всю юшку, облизалася й подумала:

“Чудово! І на обід запросила, і юшку сама з’їла!..”

А журавель вийшов з-за столу і сказав:

— Красно дякую за обід, любя лисичко. Приходь і ти до мене обідати. Завтра можеш прийти?

І наступного дня пішла вона до журавля. А той гарно прибрав своє житло й накритий стіл. Посеред столу стояв високий, з довгою шийкою, глечик, від якого йшов смачний дух.

— Ласкаво прошу, любя лисичко! — радісно вигукнув журавель. — Сідай, скуштуй і ти моєї юшки!

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
КНИГИ.